ANUL I — No. 39 5 LEI 24 SEPTEMBRIE 1939

JURNALUL LITERAR

FOAIE SĂPTĂMÂNALĂ DE CRITICĂ ŞI INFORMAŢIE LITERARĂ

DIRECTOR / G. CĂLINESCU

Înreg. la No. 28 din 19 Dec. 1938 Reg. Publ. periodice la Trib. S. III C. Iaşi

Redacţia şi Administraţia / Librăria Ath. Gheorghiu Iaşi — Strada Cuza-Vodă No. 54 — Telefon No. 1301

Abonamentul anual / Lei 120 Pentru instituţiuni / Lei 500

Sonetele lui Shakespeare

In cea mai mare parte au fost scrise în 1594, când Shakespeare câştigă patronajul contelui de Southampton. Popularitatea sonetului era atunci la culme şi printre poeţii scriitori de sonete găsim pe Drayton, Spenser şi Sidney. Forma aleasă de Shakespeare nu era cea italiană şi era alcătuită din trei catrene rimând încrucişat (a, b, a, b) şi un distih. Deşi inegale ca forţă şi frumuseţe, ele arată un sentiment mult mai matur decât acela desfăşurat în splendidele dar nedisciplinatele lucrări „Venus and Adonis“ şi „Tarquin and Lucrece“.

Este foarte greu să determinăm cu cât sonetele exprimă mai mult experienţa personală şi emoţiunile omului decât fantezia poetului. Comentatorii vor fi totdeauna de păreri opuse; unii pretind că aici „Shakespeare îşi deschidea inima“ („Shakespeare unlocked his heart“); alţii neagă că sonetele ar fi mai mult decât exerciţii literare. E puţin probabil ca la prima lectură cititorul fără prejudecăţi (şi am putea spune nefalsificat / unsophisticated/) să-şi imagineze că ar asculta o confesiune intimă şi că nici o sclipire de reală emoţie, nici o rază de aducere aminte nu luminează aceste versuri. In acelaşi timp trebue să amintim că boala dragostei (love-sickness) era una din convenţiile literare ale epocei. Poetul acestui timp putea lua o întâmplare din propria-i carieră sau din aceea a vreunui contemporan şi să-şi concentreze fantezia asupra subiectului.

După cum Shakespeare împrumuta cu regească şi genială nepăsare un caracter dramatic, tot aşa vom putea găsi în sonete paralele evidente între multe gândiri shakespeariene şi versurile lui Daniel sau Drayton. Fiindcă ştim în mod sigur că multe din sonetele lui Drayton au fost scrise înainte de data atribuită sonetelor lui Shakespeare, putem afirma că acesta a împrumutat dela Drayton, mai ales că este saturat cu elementele acelei „Renascence poetry“ în descrierea anotimpurilor sau emoţiei unui îndrăgostit şi, deşi le-a dat întorsături ingenioase, este dator — fără îndoială — multor discipoli englezi ai maeştrilor Petrarca şi Ronsard. Chiar dacă sonetele nu ne procură dovada sentimentelor poetului nostru, ele ne oferă dovada personalităţii şi temperamentului său. In sonetele lui Shakespeare sunt elemente autobiografice a căror autenticitate nu poate fi pusă la îndoială.

Impresia care o avem din opera dramatică despre Shakespeare, omul, este confirmată de sonete. Dând orice îngăduinţă măştii dramatice care înlesneşte scriitorului să se identifice cu o emoţie particulară, găsim că e foarte posibil să detaşăm anumite caracteristici vitale care sunt indiciul unei firi sensitive, căutând plăcerea simţurilor şi frumuseţea lumii fizice.

Cea mai vie impresie despre om derivată din puterea imaginaţiei lui dramatice este insistenta sănătate a vederilor lui. Această caracteristică este mai puţin aparentă în sonete nu numai datorită tinereţii sau vreunei dragoste care l-a turburat, dar şi datorită faptului că începuse să afle câte ceva despre făţărnicia prieteniei şi camaraderiei la Curte unde venise de curând. In sonete există uneori o lipsă în balanţa emoţională, oricâte concesii s'ar face pentru convenţia literară. Şi în toate suspinele şi lacrimile convenţionale care sunt patrimoniul comun tuturor sonetiştilor contemporani, e proiectată subit o povestire de intrigă complexă.

Sonetul CXLIV începe: „Two loves I have of comfort and despair“ (Am două iubiri de mângâiere şi desnădejde); auzim apoi de un bărbat şi o femeie la care poetul ţinea foarte mult. Bărbatul i-a fost prieten drag, dar femeia îndrăgostindu-se de dânsul, l-a depărtat de încrederea prietenească faţă de poet. Shakespeare îl scuză pe bărbat: tinereţea şi lipsa de experienţă. Simţirea lui pentru femeie este plină de amărăciune. Poetul consimte să-şi piardă iubita, păstrând nepreţuita camaraderie a prietenului său.

La Curte, zorile geniului shakespearian atraseră atenţia cercului cult şi spiritual care o înconjura pe Regină. Cu toate sensibilităţile lui fastidioase aţâţate, — oare el nu a fost tot atât de străin de minţile grosolane ale clasei sale cât şi de ignoranţa şi cruzimea poporului? — Shakespeare se găseşte pentru întâia oară în împrejurări care apelează într'un chip irezistibil atât la simţul lui de frumos cât şi la ambiţiile lui literare. Strălucitul nobil îl ia în seamă şi poetul este fericit. Să-şi găsească un patron este ambiţia fiecărui om de litere contemporan şi nu trebue să considerăm încântătoarele complimente ale lui Shakespeare către Southampton drept o desgustătoare linguşire a unui spirit snob.

In orice caz — căci reproşul snobismului aruncat dramaturgului poate fi dispreţuit — nu e nici un motiv să ne îndoim de sinceritatea ataşamentului său şi este uşor să înţelegem cum s'a ivit în mintea poetului o lipsă temporară de echilibru a balanţei. Imprejurările sunt toate atât de noi; fiecare curtean cult care-i adresează un cuvânt prietenesc e un Solon; fiecare femeie care cochetează cu noul curtean în felul vremii este un înger de lumină. Una din ele, frumuseţe „nebunatică cu ochi negri“ (black-eyed wanton), este Mary Fitton care îl simpatizează; în lipsa lui de experienţă, el o crede îndrăgostită. Asupra ei îşi revarsă devoţiunea pasionată a firii lui. Mai târziu îşi închipuie că a fost batjocorit, deasemenea vede că e o nebunie să lupte cu un om ca Southampton. Poetul e gata să găsească orice scuză patronului, a pierdut femeia, dar nu va renunţa la prietenia strălucitului său rival.

Alte chestiuni decât dragostea îi sporesc gelozia. Contele este interesat de alţi scriitori. Shakespeare simte instinctiv acest interes, temându-se poate să nu fie lăsat la o parte. Cu toate acestea luptă din greu, şi nu fără succes, să învingă acest resentiment firesc şi se arată drept în aprecierea operei lor. Un scriitor este o pană valoroasă, altul este comparat cu o corabie de „construcţie înaltă şi plăcută semeţie“ (tall building and goodly pride). Sunt insuficiente date să determinăm cine sunt aceşti poeţi rivali. Comentatorii lui Shakespeare au stabilit că aceste intrigi sunt întâmplări trăite, ţesute într'un atelier care abundă în agonii fictive şi iubiri de poet ambiţios.

Rămâne încă un punct de

Fl. Stoenescu

Urmare în pag. 4

Reviste de tineri

Apar astăzi numeroase reviste de tineri. La redacţie primim publicaţii ce apar în toate colţurile ţării.

Faptul e îmbucurător în măsura în care orice îndreptare spre cultură şi literatură e necesară şi contribue la lărgirea preocupărilor spirituale. Unui popor ce n'a ajuns încă la marea cultură îi poate folosi chiar cea mai măruntă — în sine — contribuţie culturală.

Din acest punct de vedere în mulţimea publicaţiilor de tineri trebue văzută o nevoie de afirmare, o dorinţă de a comunica şi de a răspândi elemente spirituale. Cu cât vor fi mai mulţi inşi ce vor crede că au ceva de spus, cu atât atmosfera intelectuală va fi mai vie şi cu atât condiţiile de valorificare a marilor spirite sau a marilor talente vor fi mai uşurate.

Este adevărat că se pot observa adesea mari lipsuri la tinerii care redactează unele publicaţii (Jurnalul Literar a scos în evidenţă unele asemenea cazuri, datorite nepregătirii şi unui exces de îndrăzneală publicistică). Dar revistele mici sunt necesare pentru a îndeplini rolul de pionieri ce lucrează direct sau, mai ales, indirect la deschiderea şi apoi lărgirea drumului revistelor mari, centrale.

In această privinţă Jurnalul Literar are probe suficiente. Numeroşi redactori sau conducători de publicaţii literare, din numeroase oraşe ale ţării, sunt în acelaşi timp şi corespondenţi ai revistei noastre. Ei întreţin o largă corespondenţă cu Jurnalul Literar, cerând şi dându-li-se sfaturi şi sugestii. In plus, pe teren strict practic, ei se ocupă chiar cu îmbunătăţirea condiţiilor de difuzare a revistei în oraşul lor.

Departe de a fi stingherit, Jurnalul Literar, dimpotrivă, consideră grupele de tineri şi revistele lor din diferitele oraşe ale ţării ca preţioşi colaboratori.

G. Ivaşcu

François Villon, poetul

Zidurile înalte cu tapete eterne ale poeziei păstrează un nume a cărui pronunţare ne conduce între grilajele lipsite de ermetism ale aceluia care din pricina abundenţei de viaţă anterioară, a avut timpul şi voinţa de a-şi scrie de două ori testamentul în două perioade de recrudescenţă a durerilor suferite între ziduri mucegăite de temniţă,— un tâlhar dublat de calităţile unui mare poet.

Inchisoarea i-a zăbrelit trupul şi l-a redus la „plus q'une image de chimère“ însă a izbutit să stilizeze un talent care, rămas neîncercuit, în cartierele Parisului, ar fi cântat şi scris versuri bulevardiere aşa cum a şi scris între 1456—1461, când într'o serie de balade (en langue de coquillards) aşterne pe hârtie versuri fără valoare artistică în care îndeamnă tovarăşiii de clică la furtişaguri dându-le sfaturi spre a scăpa de supraveghiere.

E liber de influenţe epice, literatura primului semicerc a evului mediu fiind consumată încă din secolul XIII şi XIV; „chansons de gestes“ s'au uitat de mult. Romanele la fel. Singur „Roman dela Rose“ continuă să circule prin cartier. „Jean de Paris“ apare abea după moartea lui Villon.

Cântăreţul fugar nu găseşte nici în poezia lirică pură un teft pentru dânsul. Incepând cu Guillaume de Machaut şi terminând cu Charles d'Orleans, lirismul ajunge la gradul cel mai înalt prin primordialitatea sincerităţii apropiindu-se de expansivitatea lui Petrarca.

Stăpânit totuşi de focul sacru, Villon a găsit pe lespezile fanteziei afrodisiace formele cele mai variate ale deslănţuirilor psihice, adăogând şi o notă moralistă, humoristă, didactică. Se poate că acest îndreptar să-l fi avut dela predecesorii săi—Allain Chartier, Martin Le Franc—lirici a căror formulă era „la poésie doit enseigner“. Poemele lor ar fi pătruns greu până la poetul nostru care găseşte odihnă numai între tavernele şi braseriile periferice al căror oaspete des este.

Villon e primul poet modern. Departe de simţul naturii, nu are măcar un singur peisaj în baladele lui. Poet al târgului, al cârciumilor, al bordelurilor pe care le numeşte „écoles publics“. Pictor prin excelenţă a mediului ambiant, pictor al propriului eu, posedă acea personalizare care atinge culmile unui impresionism quasi-contemporan:

La pluye nous a débuez et lavez,
Et le soleil dessechiez et noircis;
Pies, corbeaulx, nous ont les yeux cavez,
Et arrachié la barbe et les sourcis.
Jamais nul temps nous ne sommes assis;
Puis ça, puis la, comme le vent varie,
A son plaisir sans cesser nous charie
Plus becquetez d'oiseaulx que dez a couldre.
Ne soiez donc de nostre confrairie;...

Puterea de evocare şi pătrundere surprind şi emoţionează superlativ; egalitatea în faţa morţii impune accente de imediată apropiere şi închinare lăuntrică în faţa geniului:

Quant considere ces testes
Entassees en ces charniers,
Tous furent maistres des requestes
Ou tous de la Chambre aux derniers,
Ou tous furent portepaniers:
Autant puis l'un que l'autre dire,
Car d'evesques ou lanterniers
Je n'y cognois rien a redire.
. . . . . .
. . . . . .
Unes contre autres en leurs vies,
Desquelles les unes regnoient
Des autres craintes et servies,
La les voi toutes assouvies
Ensemble de un tas pesle mesle...

Imbătrânit înainte de vreme, baladele la început enumerative, cu refrene obsedante, apoi din ce în ce mai mult filtrate de lumina unor viziuni extraordinare, totuşi naive şi deaceea atât de durabile dealungul veacurilor,— abordează variate cugetări asupra amorului, religiei, moralei, caritaţii. Cu nuanţele caracteristice unui semidoct, Villon înglobează nume biblice şi istorice, date legendare, versuri latine. Şi greşelile pe care le face sunt originale şi îmbibate de humor: Archipiades (Alcibiade) e luat drept femeie din cauza frumuseţii legendare a atenianului.

O apreciere exagerată şi care este mai mult de domeniul literaturii decât din cel a realităţii, îl determină să declare în ultima baladă a testamentului că ar fi un martir al amorului şi aceasta numai pentrucă a iubit cu pasiune. In acelaşi testament, Villon condamnă materialismul femeii:

Et rient lorsque bourse pleure.

Antrenat de pasiunea unei uri imaginare, se socoteşte exilat din cauza trădării iubitei:

Car chassié fut comme ung souillon
De ses amours hayneusement...

Totuşi puritatea cu care evocă — şi pentru care a rămas celebru — frumuseţea feminină din „ballade des dames du temps jadis“ e atât de înaltă iar refrenul

Mais ou sont les neiges d'antan?

ne pune în faţa unui moment de eternitate curgătoare oprit pentru cugetul nelămurit şi nemulţumit de scurgerea adevăratei frumuseţi pe care o aşează în rafturile unor secole îndepărtate. Şi imaginea ştearsă şi în acelaşi timp impresionantă a albului de zăpadă continuă să perpetueze o tristă şi iremediabilă nostalgie a fericitelor timpuri.

Pietatea cu care o îndeamnă pe mama lui

Pour prier Nostre Dame,

atitudinea demnă şi atât de clarvăzătoare din „les contreditz de Franc Gontier“ în care îşi desfăşoară cu toată sinceritatea, simpatia şi poate o dorinţă ascunsă, pentru o dragoste adevărată, o viaţă adevărată, dar mai ales o viaţă proprie:

Il n'est tresor que de vivre a son aise.

Cu deosebit humor, enumără amoruri nebuneşti, se integrează şi el între Narcis şi Samson şi rămâne la concluzia ascetică a înţeleptului:

Bien est eureux qui riens n'y a!

Unicele dedicări reale ale poetului sunt cele morale. Cu amărăciunea ratatului şi cu conştiinţa superiorităţii, predă titlul său universitar unor

G. Isăceanu

Urmare în pag. 3

Cântecul lebedei

Dă-i tu grădini de-altădată
Măcar o floare de mușcată.

Dă-i negurii, ce ne apasă,
Măcar o rază luminoasă.

Dă-i lanului, unde nu plouă,
Măcar un strop mărunt de rouă.

Singurătăţii, care doare,
Dă-i tu o ultimă cântare;

Iar inimii, care se sfarmă,
Zâmbeşte-i blând ca să adoarmă.

C. Pajură

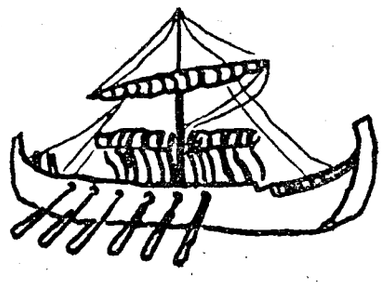

Din opera lui:

Sören Kierkegaard*)

Politica este egoismul îmbrăcat în haina iubirii... Ingrozitoarea înşelăciune a vremii noastre este că egoismul se dă drept iubire, aşa încât iubirea devine pretenţia de a înlocui dăruirea. Iubire este când cineva zice: chiar când alţii au cutare superioritate şi eu sunt unicul care n'o am eu totuşi mă bucur că alţiii o au. Egoism este a zice: dacă n'am eu această superioritate, nici altul să n'o aibă...

Egalitatea între oameni, asta vrea creştinismul să înfăptuiască! In două chipuri: sau în aşa fel încât tu în cazul când eşti un învins, să te resemnezi cu supunere — căci atunci încetează deosebirea; sau astfel încât favorizaţii să se hotărască de bună voie a renunţa la o parte sau la tot. Dar creştinismul vrea, ca oamenii să caute a se învoi cu binele; — ce importante trebue să fie inegalităţile vieţii pământeşti pentru creştinism, ca el să vrea gâlceavă şi luptă din pricina lor?

*

In Statele moderne înţelepciunea omului politic nu se mai numeşte: cum să mă port ca să fiu un bun ministru, ci: cum să mă port, ca să ajung ministru.

*

Un epitaf: Presa zilnică este nenorocirea Statelor, „mulţimea“ răul în lume. Singuratecul.

*

Cutare bărbat a devenit prin femeie un geniu, cutare a devenit prin femeie un erou, cutare a devenit prin femeie poet, cutare a devenit prin femeie un sfânt, — totuşi bărbatul n'ar fi devenit geniu prin femeia pe care ar fi avut-o — cu aceasta ar fi devenit numai consilier de comerţ; n'ar fi devenit erou prin femeia pe care ar fi avut-o — prin ea ar fi ajuns numai general; n'ar fi devenit poet prin femeia pe care ar fi avut-o — prin ea ar fi devenit numai tată; n'ar fi devenit sfânt prin femeia pe care ar fi avut-o; căci el nu posedă în genere pe niciuna şi doreşte să aibă numai pe una, iar pe aceasta n'o are, tot aşa cum fiecare din ceilalţi au devenit genii, eroi, poeţi prin femeia pe care n'au avut-o.

*

Neliniştea este ameţeala libertăţii.

*

Neliniştea, care este întovărăşită cu nevinovăţia, mai întâiu nu este păcat, al doilea nu e o povară apăsătoare, nu e o suferinţă care să nu se poată pune în acord cu fericirea nevinovăţiei. Când observi copii, găseşti semnul cel mai precis al acestei nelinişti în căutarea aventurosului, monstruosului, enigmaticului. Că sunt copii la care această neliniştе nu se găseşte, asta nu dovedeşte nimic; animalul de asemeni n'o cunoaşte, căci cu cât spiritul e mai redus cu atât neliniştea e mai puţină. In fond neliniştea este pentru copil atât de proprie, încât el nu poate trăi fără ea; când ea-l cuprinde, îl înlănţue cu vraja ei. La toate popoarele care au păstrat puerilul ca o visare a spiritului se află această neliniştе; cu cât ea e mai adâncă, cu atât poporul e mai profund. Numai o prozaică prostie crede că ea este o desorganizare.

*

Cu cât un om e mai original, cu atât neliniştea îi e mai mare.

*

Demonicul este ocultul, este neliniştea în faţa binelui.

*

In lumea ştiinţei lucrurile se petrec ca şi în comerţ. Intâiu se face schimb *in natura*, apoi se născoceşte moneda: acum toate schimburile se fac în ştiinţă în bancnote, lucru de care nimeni nu se plânge mai mult decât profesorii.

*

Numai adevărul care te înalţă pe tine, este adevăr pentru tine.

*

Deosebirea între un geniu şi un Christ este aceasta: geniul este extraordinarul în domeniul naturii, de aceea nimeni nu se poate face singur geniu. Christ este extraordinarul în câmpul libertăţii sau mai exact: normalul în domeniul libertăţii, ceeace se găseşte numai extraordinar de rar, dar ceeace fiecare dintre noi ar trebui să fie.

*

In lumea spiritului e amăgit numai acela care se amăgeşte singur.

*) După mica ediţie germană *Sören Kierkegaard, Religion der Tat, Sein Werk in Auswahl.* Alfred Kröner Verlag. Leipzig.

Poezia lui G. Coşbuc

(Urmare)

Specificitatea lui Coşbuc se află în poeziile cu subiecte ţărăneşti, aproape toate erotice, precum s'a şi observat. In deosebi invazia anxietăţii legate de criza puberală, tratată întâia oară de Eliade Rădulescu în *Sburătorul* o găsim în felurite compuneri şi pe deosebite trepte, dela jalea inexplicabilă până la toana maliţioasă. Caracteristic este că mai toate aceste poezii sunt nişte monologe. Sunt ele epice, dramatice? Propriu zis nu. Deşi aspectul de monolog a ajutat mult răspândirii prin declamarea la serbări, fapt ce a dus la o oarecare banalizare, (de unde un sceptism, neîndreptăţit, la acei cărora li se vorbeşte de valoarea lui Coşbuc), lirismul, în forma aceea obiectivă, există ca un mecanism etern al ingenuităţii umane. ca un hieratism al instinctelor. E un lirism reprezentabil, o poezie teatrală, aşa cum există un teatru de poezie. Mişcarea nu este exterioară, epică, simbolizând. acte de voinţă, ci interioară. Gherea a văzut aci „psihologie", caşicând poezia s'ar bizui pe analiză, nu însă fără un punct de plecare just. Dar propriu zis nu din observaţie iese poezia, ci din instinctul erotic elementar al unui poet care a rămas simplu, generic în simţire. Desfăşurarea sentimentului e simbolică, rituală, ca în dansurile barbare, aci litanică, aci simetrică. Poeziile acestea fără coloare încântă tocmai prin spectaculosul folkloric, ca o apariţie de tinere ţărănci ardelence cu buciume, sau de zornăitori căluşari. Fata cuprinsă de întâile semne ale iubirii începe automatic o jelanie monologică (corespunzătoare liricei doine):

Eu mi-am făcut un cântec
Stând singură 'n iatac —
Eu mi-am făcut un cântec,
Şi n'aşi fi vrut să-l fac.
Dar fusul e de vină
Că se 'nvârtea mereu,
Şi ce-mi cânta nainte
Cântam pe urmă eu.

In mecanica litaniei intră, pentru fata care se interiorizează în criza ei, şi lumea neînsufleţită: roata morii, plopii:

Am stat la roata morii,
Şi roata umblă des,
Şi roata morii cântă
Cuvinte cu 'nţeles.
Ea cântă înainte;
Cânt şi eu după ea —
Moraru 'şi face cruce
Privind în urma mea.

Şi-am mers pe malul apei,
In valuri să-mi îngrop
Şi cântecul şi-amarul —
Dar a'nceput un plop
Să cânte, şi toţi plopii
Cântau duios în vânt,
Şi m'am trezit d'odată
Că plâng şi eu şi cânt!

In cele din urmă jelania ia forma unei alienări simbolice la care oamenii privesc uimiţi. Fata îşi strigă liric instinctul, indicând şi reacţiunile din afară, şi topind totul în învârtirea unui cânt erotic universal:

Şi-am mers pe lunci, dar jalnic
D'alungul peste lunci
Cum plâng şi cântă toate!
Şi 'n crâng m'am dus atunci —
Nu-i loc mai bun pe lume
De plâns decât în crâng!
Ah, toate plâng, şi — satul
Se miră, că eu plâng!
. . . . . .

De-ar sta pe loc mai bine!
Ori loc eu să-mi găsesc
Să pot să plâng cu hohot —
Nici asta nu 'ndrăsnesc!
Că mama mă tot ceartă
Şi tata-i supărat,
Şi 'n ochii mei se uită
Toţi oamenii din sat.

Balada, cu un mecanism ce include un uşor umor, ne înfăţişează criza erotica în stadiul inocenţei şirete, bosumflate:

Sunt eu de vină, mamă,
Sunt eu de vin' acum?
El m'a 'ntâlnit odată
In zori de zi pe drum;
Glumind m'a strâns de mână,
Şi ce-i dacă m'a strâns?
Sunt eu copilă mică
Să-mi fac din glumă plâns?
Era să-l las, măicuţă,
Cu gluma, şi să tac,
Era să ţip obraznic,
Ori ce era să fac?

Şi tot pe mine, biata
Şi vină şi ponos!
Eram chemaţi la nuntă
Şi n'aveam brâu frumos,
Că n'ai voit să-mi cumperi,
Dar el mi-a cumpărat.
Şi ce-i un brâu? Şi 'n urmă
Eu nici nu l-am rugat.
Era să merg la nuntă
Ca cei din neam sărac,
Să fiu de râs în lume?
Ori ce era să fac?

Vântoasele cântă criza erotică la flăcău, care e mai violentă. Băiatul a fugit dela nunta lui pe vreme de iarnă şi s'a dus prin frig, nemulţumit de mireasă, la o văduvă cu care se iubise. Dar trecând prin apă a răcit şi a murit. Asta e anecdotă. Insă cu tot elementul obiectiv poezia rămâne în fundament lirică. Mama e aceea care face monologul cu acea dispoziţie jălalnică şi vorbăreaţă a ţăranilor. Monologul e un bocet sistematizat, în care intră eresuri şi explicaţii fantastice, într'un limbaj naiv, misterios:

Să-ne ferească Dumnezeu
Şi-audă-ne din cer cuvântul!
Mi l-a 'nghiţit acu pământul,
Şi-atâta om aveam şi eu!
Mi-l-am întors în pat cu mâna,
Şi-am fost la babe şi la vraci
Şi-am dat şi milă de săraci—
Şi mi-a murit la săptămâna!
. . . . . .

Şi-aşa de-odată l-au cuprins
Călduri — c'a fost şi cald în casă —
El a ieşit de după masă
Imbujorat de vin şi-aprins
Şi până să băgăm de seamă,
Vântoasele - şi făcură rost —
Şi dacă nu ştiu eu ce-a fost
Atunci eu nu ştiu cum mă cheamă.

In curte el de vorb'a stat
Cu doi flăcăi. Şi vezi de-odată
Aşa din vorbă aşezată
Gemu cu glasul înfundat;
Apoi cu mânile-amândouă
Şi a rupt cămaşa de pe el —
Flăcăii spun, dar nu la fel;
Dar drept e, cum vă spun eu vouă.

Că vâjâia vârtej de vânt,
Pe când vorbeau: plecase răul!
Şi unele 'nghiţind flăcăul
L-au ridicat de pe pământ.
Şi se făcu 'n văzduh roşeaţă
Ca 'ntr'un pahar de sânge-umplut —
Băiatul meu era perdut,
Când s'a mai limpezit de ceaţă!

Sunt totuşi poezii cu structură total dramatică, adevărate mici acte reprezentabile. Aci hârjonirea erotică, toanele, ciuda, dorinţa sunt exprimate prin gesturi şi prin dialoguri. Iată o scenă mută. Mama a ieşit afară cu fata care are un necaz din dragoste. E vremea mesei şi tatăl, om cu scaun la cap, e nedumerit de purtările femeieşti, prea subtile pentru el:

Bărbatul, singur în bordei,
S'a pomenit aşa ca'mpins
Cu gândul la femei.
Şi se ciudea ce-i asta iară?

Şi dup'o vreme l-a cuprins
Neastâmpărul cu dinadins:
Nebune sânt? Ori, ce le-a prins
De stau aşa pe-afară?

Isbindu-şi pânea 'nviforat,
Bătu cu ciudă din picior
Şi repede-a plecat.
S'a poticnit de-un lemn în tindă
Şi-şi mai făcu mâniei zor.
Dar unde-or fi? De joc li-e dor?
Pe unde-o fi, de maica lor,
Ce horă au să'ntindă!

Dar când ajunse la prilaz
A stat năuc, şi un sloiu părea
Că-i trece peste obraz.
Vedea 'n năpraznica-i mirare
Cum una pe-alta se ţinea
In braţe strâns şi nu-i venea
Resufletul, că le-auzea
Plângând ca la'ngropare!

Coşbuc e foarte adesea un Marivaux rustic, zugrăvitor plin de răbdare a complicatei sâcâieli erotice:

Ai răsărit ca din pământ —
Ei, Doamne sfânt,
Iţi sunt nevastă, soră-ţi sânt,

De nu mă laşi din ochi mereu?
Nu pot şi eu
Să mă 'ntâlnesc cu cine vreu?

*

„Să n'ai, Catrino, zi de rău!"
Ea tace,
„Ei, iacă naiba de pârău,
Mi-l puse focu'n drumul tău!"
Ea tace.
De-loc o vorbă! Se preface.
De-loc, de loc, de ce de-loc?
Ce-i place
Şi vrea de el să-şi bată joc.

Din păcate rusticitatea degenerează câteodată în vulgaritate. O femeie zăpăcită de dragoste (*Pe lângă boi*) sparge în grabă un geam şi calcă cu piciorul într'un cuiu. Cea mai bună compunere de acest soiu este *Dragoste învrăjbită*, puţin cunoscută din cauză că, lungă, nu se poate declama. E un fel de poemă teoretică a unei certe între îndrăgostiţi, făcută din contraste. Limba e verde, ţărănească, aproape argheziană, tonul e solemn, cum se cuvine unui eveniment de rotaţie eternă, cu o atmosferă roşiatecă, apocaliptic ca în *Sburătorul* lui Eliade:

Fata sta la poartă, mă-sa la prilaz—
Nu ştiu ce-avea fata, că-i era necaz
Şi umbla de colo până colo beată.
O vedea şi mă-sa, că e supărată
Şi că-i joacă 'n lacrimi ochii arşi de foc,
O vedea prin casă că se 'nvârte 'n loc;
Prinde'n mâni un lucru numai ca să-l prindă,
Iese'n tindă, intră, iarăşi iese 'n tindă
Şi frământă casa cu nimic, aşa.
Ieri cât a fost ziuă nu s'astâmpăra
Nici cât baţi în palme, şi-alerga silhue,
O trudea vreo taină şi-ar fi vrut s'o spue
Şi de multă trudă, n'a vorbit de loc
Şi prin somn într'una a vorbit cu şoapte.
Astă dimineaţă s'a sculat de noapte
Şi-a tors două fuse până s'au sculat
Ceialalţi ai casei. Şi-avea plânsă faţa.
N'a vrut să mănânce. Toată dimineaţa
N'a vorbit nici două, iar când a'nceput
Mă-sa cu ocara, fata s'a făcut
Albă şi-apoi verde şi-a umplut de lână
Laviţele vetrei. „Bine, fă, dar, ce-i?
A luat în urmă cusătura ei
Cea cu flori — cămaşă, soare de frumoasă —
Şi s'a dus în pragul tindei, ca să coasă
Dup'un ceas de vreme, mă-sa venind
Nu ştiu ce să-i spue, s'a crucit privind
Cusătura fetei: „Nu vezi că se pierde?
Unde-ar fi cu galben, ai cusut cu verde;

După expoziţia cazului, făcut într'un stil în care intră şi o uşoară nuanţă anton-pannescă, vine tabloul seral eliadesc, solemn, apăsător ca o molimă:

Se 'nserase bine. Turmele trecând
Zăngăneau vr'un clopot, şi veneau pe rând
Dela câmp. Amurgul înegrise zarea.
S'auzea 'n departe tremurat cântarea
Buciumului jalnic, ca un psalm în vânt.
Şi plângea Simina şi privea 'n pământ
Şi-şi vedea viaţa toată pustiită
Dintr'o vorbă numai! Se simţea slăbită
Ca d'un veac de boală.

Iar seara, dispoziţia romantică găseşte, fără a se abate de loc dela stilul aspru ţărănesc, admirabile suavităţi:

Se pornise vântul prin cireş, şi floarea
A'nceput să ningă şişăind domol,
Şi cădea pe pieptul şi pe braţul gol
Al Siminii, stându-i albă 'n poala rochii.

Două trei flori poate au ajuns în ochii
Cânelui, şi 'n urmă cânele a 'nceput
Mârâind să mişte capul.

Celebrele balade *Nunta Zamfirei* şi *Moartea lui Fulger* sunt numai superficial epice. Ele corespund, cu o tehnică nouă, poemelor *Călin* şi *Strigoii* ale lui Eminescu, sunt adică reprezentări ale nunţii şi înmormântării a două ceremonii capitale din societatea umană. Coşbuc are „filosofia" lui, exprimată şi într'*o poveste veselă*, şi care este absenţa oricărei filosofii dialectice, supunerea împreună cu poporul datinilor ce simbolizează impenetrabilitatea misterului. Este o gândire sănătoasă în orice caz pe care poetul are tactul de a n'o desfăşura discursiv ci de a o înscena în ritualul celor două evenimente. Şi 'ntr'o baladă şi 'ntr'alta atmosfera este fabuloasă, caşi la Eminescu, ca spre a sugera universalitatea fenomenelor, dar ţinuta grupurilor, vorbirea lor e ţărănească. In legănarea mulţimilor, în trecerea mecanică dela o atitudine la alta dela desnădejdea cu bocete la plânsul înfundat şi plata resemnare, în toată această demonstraţie de ceasornic arhaic care merge, exterior şi interior, inexorabil stă vraja acestor poeme al căror sens ultim liric este: inutilitatea reacţiunilor personale în faţa rotaţiei lumii. Strofele ingenioase, frazele apăsate şi sentenţioase slujesc de minune scopului:

Şi 'n vremea cât s'au cununat
S'a 'ntins poporul adunat
Să joace 'n drum după tilinci:
Feciori, la zece fete, cinci,
Cu sdrângăneii la opinci
Ca 'n port de sat.

Trei paşi la stânga linişor
Şi alţi trei paşi la dreapta lor;
Se prind de mâni şi se desprind,
S'adună cerc şi iar se'ntind
Şi bat pământul tropotind
In tact uşor

*

Iar când a fost la 'nmormântat
Toţi morţii parcă s'au sculat
Să-şi plângă pe ortacul lor,
Aşa era de mult popor
Venit să plângă pe-un fecior
De împărat!

Şi popi, şirag, cădelniţând
Ceteau ectenii de comând —
Şi clopote, şi plâns şi vaiu
Şi-oştenii'n şir, şi pas de cai
Şi sfetnici şi feciori de craiu
Şi nat de rând
. . . . . .
Şi clopotele 'n limba lor
Plângeau cu glas tânguitor;
Şi-adânc din bubuitul frânt
Al bulgărilor de pământ
Vorbea un glas, un cântec sfânt
Şi 'nălţător:

„Nu cerceta aceste legi,
Că eştinebun, când le 'nţelegi!
Din codru rupi o rămurea,
Ce-i pasă codrului de ea:
Ce-i pasă unei lumi întregi
De moartea mea!"

Coşbuc este nu numai un desăvârşit tehnician, dar nu rareori şi un poet mare profund original, un vizionar al mişcărilor sufleteşti sempiterne cu un accent ardelean numai decât evident, inimitabil şi tocmai pentru aceea aşa de des imitat. El a izbutit, ca şi Eminescu de altfel, să facă poezie înaltă care să fie sau măcar să pară priceputâ poporului şi să educe astfel la marele lirism o categorie de oameni străini în chip obişnuit de literatură.

G. Călinescu

E tot târziu...

Pentru cine vedeam în parcuri umbrele,
De-ar fi fost valuri sau arătări de furtunos an,
Când împodobiţi cu găteli de zăpadă
Mai cânta cineva sonata morţii la pian.

Era fructul amar, corbii de pe pajişti
Aduceau cadavre şi foşnet de ninsori;
Poate mai plânge iubita, pribege gânduri
Aminteau îngălbenitele ei scrisori!

Cineva cânta din flaut, cântecul amar
Ce mai aminteşte de plimbările trecute;
De-ar mai fi chiot sălbatic sau toamnă
După culeş, dăruindu-ţi galbene fructe.

E încă sufletul închis, colivia de argint,
Mai aşteaptă să vină vremea, —
Tu n'ai auzit că se vor închipui
Parcurile pustii din care s'a desprins lumea?

Virgil Trebonlu

Repertoriul nostru

Alecu Vellea. Născut la 24 Noembrie 1911, în Corabia. Ofiţer activ de artilerie şi licenţiat în Drept.

A publicat versuri în: „Universul literar" (1928). „Pentru noi", revista Liceului „Gh. Lazăr" din Bucureşti. (1929) şi „Jurnalul literar" (1939).

Abonaţi-vă la JURNALUL LITERAR. Abonamentele ne dau putinţa să cunoaştem direct pe cititorii noştri şi să îmbunătăţim publicaţia ţinând seamă de dorinţele lor. Abonamentul costă 120 lei pe an pentru 52 de numere. Abonatul cheltueşte pentru revistă numai 2.40 lei săptămânal.

Cumpărând numărul dela chioşcari şi librari ne păgubiţi căci foarte adesea banii nu ne sunt trimişi.

Nu ne e adevărat prieten decât abonatul.

Fişe literare

Alexandru Călinescu

Alexandru Călinescu este ca şi Ioan Ciorănescu un cântăreţ al propriei ftizii. Născut în Focşani la 13 Februarie 1907, duce o copilărie şi o tinereţă sumbre. Tatăl moare înecat în Dunăre cu o întreagă şalupă la manevrele din 1912. Incă trei fraţi mor de tuberculoză (o soră licenţiată în litere în anul 1929, un frate în 1933). Părăsind băncile primare, întrerupe şcolaritatea. E autodidact. Işi câştigă existenţa mai târziu prestând (căsătorit) servicii municipiului Focşani, în calitate de impiegat (1200 lei lunar) şi sufere toate necazurile inerente umilului post. Un consilier ordonă servitorului să scoată din peretele cancelariei, afişul de apariţia unui volum de versuri pe care poetul îl prinsese cu o piuneză. Ca să se răzbune pe aceşti *ronds-de-cuirs*, impiegatul îi biciue într'o gazetă *Atacul* sub pseudonimul Alcest. Scoate împreună cu un coleg de birou o revistă literară *13* (Martie 1934—Martie 1935). Moare la 6 Septembrie 1937, în sanatoriul „Dr. Cantacuzino" din Sinaia, localitate în care a şi fost înmormântat.

Poeziile provenite din conştiinţa artistică, înrăurită de amestecul de hermetism gramatical şi de metaforism al poeziei din ultimul deceniu, suferă de preţiozitate. Ideile şi sentimentele sunt puse într'un cifru de imagini din care se combină un tablou hibrid, în genere antropomorfic. Genunchii munţilor, braţul tainelor, piscuri cu pipe de nori, dimineţi sosind cu funicularul soarelui, scrânciobul inimii, altoiul nădejdii: iată câteva artifiţii. Noaptea se adapă la felinare, trotoarul e luminat de lună, luna face faguri pe trotuar, liniştea linge fagurii lunii. Ticul Ilarie Voronca e vizibil.

Poezia ceva mai originală apare în scurte fragmente atunci când sufletul neliniştit de moarte sau însetat de viaţă se lasă în voia visării maladive. Tonul eteric, fumegos, marea acuitate a simţurilor caracteristică liricilor tuberculoşi, amintind pe Camil Baltazar, dar ieşite de astă dată din pana unui adevărat bolnav, sunt ale unui poet mărunt, dar real. Singurătatea provincială este exprimată prin mări secate, prin fantome de plopi:

Tu vii din oraşul celui mai
trist poet provincial.
Tu vii s'asculţi mările moarte
din poemele mele.

Aici, sămânţa n'a ridicat niciodată vintrele
De flori; zilele au fost ca o luntre pe umeri de val.

Să nu cauţi cumva plante cu arome, ori păsări cântând
Şi nici covorul tăcerii prins în agrafe de stele!
Nopţile mele să ştii că seamănă toate 'ntre ele.
Inalte, parcă-s fantome de plopi peste veac fumegând.

Imaginile sunt pline de gingăşie în ascunderea hidosului şi în sugerarea decrepitudinii. Tristeţea aşteaptă ca un câine la poartă, amintirea e uscată, plămânii sunt roşi de omizi (ca arborii):

Vorbeşte-mi de oraşul tău,
vorbeşte-mi mereu!
Tu m'ai căutat prin el când
eu îl cunoşteam doar pe hartă
(Aici m'aştepta în fiecare zi
tristeţea,
Ca un câine la poartă).
Cuvintele tale sunt felinar pe
noaptea burgului meu.

Sună-le să pară pumni de
cercei pe grădini
Ce te-au crescut aromindu-ţi
iedera trupului, toată.
Eu ce să-ţi spun?
Copilăria e-o amintire uscată...
Plămânii-mi sunt de omizi
din ce în ce tot mai plini...

Vorbeşte-mi de oraşul tău,
când era sub ninsori;
Arată-mi cu pumnii mici bulgării svârliţi peste jocuri,
Să se'ntoarcă anii ce-au fost,
Ca nomazii seara la focuri,
Să-mi cadă din suflet rugina,
în albe vâltori.

Dorinţa de a trăi ia forma unei jubilări de hoinar:

Fruntea mea, Doamne, a stat
în iarbă culcată,
Căci a vrut s'o găseşti aromată când vii.

*

Nu-mi scrie... nu ai unde...
stau numai pe afară!

*

Prea ai iubit firul de iarbă
Pilit de greeri la focuri mici
De licurici!
Prea te luaseşi cu drumuri
hoinare,
Prea te-afundai din zare în
zare!

Prea îţi plăcea să laşi peste
vii
Ploaia din trăsnete pustii!
Prea drag îţi fuse să mănânci
cu ogarii,
Să cauţi prin burniţa toamnei sitarii,
Să dormi lângă focuri culcate
pe spate!
Prea mult uitaseşi de lume
şi toate!...

Moartea însăşi este evocată în candorii siderale:

Mâinile-s albe pe piept, cu
două mănuşi de zăpadă...
Curând au să plângă 'ntre noi
comete mici cât o spadă.

Bibl.: Alexandru Călinescu, *Declin*, poeme. 1934 (Opera nu ne este cunoscută). *Mări moarte*, poeme, cu un portret în linoleum de V. Brana. Focşani, 1937. Ştefan Baciu, *La moartea lui Alexandru Călinescu*; V. Spiridonică, *Moartea scriitorului* amândouă articolele în *Front literar*, II, no. 4-6, 1937 Braşov. *Prepoem*, revistă de afirmare a tinerei poesii româneşti, I, no. 2, August 1939, Inchinat lui Alexandru Călinescu [cu portret]. M. Chirnoagă, *Alexandru Călinescu, poet al tristeţii*, esseu critic. (Acest studiu nu ne e cunoscut).

Atragem atenţia cititorilor noştri de pretutindeni că *Universul literar* prin depozitarii săi încearcă (de altfel în zadar) să ne boicoteze revista, ascunzând-o. Cauza: *Universul literar* nu se vinde. In Iaşi se primesc abia 40 (patruzeci) de exemplare şi se vând desigur mai puţine. Am luat peste tot măsurile de rigoare. Cititorii noştri să nu se lase intimidaţi de manoperele unei cete de analfabeţi care luptă împotriva culturii.

Războiul

în recapitulări săptămânale

Sâmbătă, 9 Septembrie. Germanii sunt la porţile Varşoviei. O bătălie mare este în aşteptare. Polonii par hotărîţi să lupte pe viaţă şi pe moarte. De această luptă depinde viitorul. O primejdie diplomatică îi aşteaptă: instituirea vreunui guvern polon de către Germania cu care s'ar încheia pacea. Rusia concentrează trupe. Anglia-Franţa nu par dispuse să cedeze. Se urmează încet şi discret vânarea vaselor germane. Pe frontul de vest operaţii misterioase, dar reale. S'a luat pădurea Warndt. Câteva divizii germane ar fi fost deplasate aci de pe frontul polon.

Duminică, 10 Septembrie. Nimic prea nou.

Luni 11 Septembrie. La Vest nimic nou. Polonia rezistă la Varşovia. Kaiserul ar fi trimis d-lui Hitler acest mesaj: „Vă găsiţi în faţa unui dezastru, care ar putea să fie mult mai mare decât acela din 1918".

Marţi, 12 Septembrie. Varşovia rezistă apărată de militari şi civili. Femeile duc hrană soldaţilor în liniile de bătae. Frontul de Vest mai animat. Ruşii concentrează trupe la graniţa polonă spre a preveni refugieri de trupe polone pe teritoriul ei. Şi Lituanii fac la fel. Iar armata slovacă înaintează victorios în Polonia dând comunicate din care se constată că Slovacia domină aerul polon.

Miercuri, 13 Septembrie. Trupe engleze sosesc în Franţa. Lucrul s'a efectuat în secret. Polonezii rezistă la Varşovia. Luptă toată naţia, femei şi bătrâni de 70 de ani. Incolţiţi în flancuri în deosebi în direcţia Lwow şi Brest-Litowsk. Situaţie serioasă.

Joi, 14 Septembrie. Varşovia rezistă. A început să plouă. Speranţa e în nămoale. Germanii ameninţă serios să înconjure de toate părţile Varşovia. In punga dintre Poznan şi Varşovia au rămas divizii poloneze care se retrag dealungul Vistulei spre Capitală de care însă sunt despărţiţi. Ei pot fi prinşi în cursă dar pot deveni o armată care să cadă în spatele Germanilor. A început de alminteri un războiu de guerilla. Germanii curăţă teritoriul, au intrat în Gdynia. Inaintările germane sunt în adâncime nu în massă şi un astfel de războiu amestecat pare cu putinţă. Din partea Germaniei se pretinde a se fi făcut indirect unele invitaţii la pace. Multă politeţă faţă de Francezi. Doi aviatori francezi căzuţi pe teritoriu german sunt înmormântaţi cu onoruri la Karlsruhe. Coroană şi discurs.

Vineri, 15 Septeptembrie. Aceeaşi rezistenţă polonă la Varşovia cu ameninţări în spate spre Brest-Litowsk şi Lwow. Germanii s'au retras puţin din faţa Capitalei, hotărîţi s'o înconjure. Ei ameninţă cu înăsprirea războiului deoarece civilii rezistă. Undeva o femeie a fost găsită moartă lângă o mitralieră.

La Vest operaţii încă misterioase pe care Germanii le recunosc. Francezii sunt pe teritoriul german, ameninţând Sarrebruk. In general se curăţă prudent terenul, pas cu pas, spre a se descoperi punctele slabe. Anglia a organizat blocusul. Mai nicio marfă nu poate trece spre Germania. Sunt controlate toate vasele, chiar neutre. Germanii publică şi ei o listă de mărfuri prohibite: Se va vedea cine e mai tare la aceste vămi oceanice. America se pregăteşte să modifice legea neutralităţii în favoarea Aliaţilor. Turcia care inspira oarecare îngrijorare, întrucât urma să aibă unele înţelegeri cu Ruşii, se declară neutră. N'a încheiat pact de neagresiune cu Germania.

Discuţii în Parlamentul englez. Sunt proteste ironice asupra amabilităţii avioanelor engleze. Se pare că totul e în legătură cu menajarea susceptibilităţilor Americii până la modificarea legii. Germanii pretind că vaporul *Athenia* a fost torpilat chiar de Englezi ca să excite pe Americani împotriva Germaniei.

Sâmbătă, 16 Septembrie. O zi ceva mai calmă, în comparaţie cu precedenta, în ce priveşte frontul de Est. Foc de artilerie asupra Varşoviei. La Vest însă Germanii au evacuat unele sate din faţa liniilor franceze. Artileria lucrează de o parte şi de alta pe o lungime de 150 km., cât are frontul dintre Rin şi Moselle. Germanii dau un contraatac viguros pentru a împiedica pe Francezi să pătrundă într'un platou mocirlos dintre râul Nied şi liziera pădurii Warndt.

Nelinişte în cancelarii şi în presă, faţă de ultimele acte ale Rusiei: masive concentrări de trupe la graniţa Poloniei, armistiţiu cu Japonia pe frontul mongolo-mandciurian, ordinul dat vaselor ruseşti de a nu mai staţiona în porturile engleze, toate văzute prin prisma articolului din „Pravda" în care se aduc grave critici statului polon în ce priveşte tratamentul minorităţilor în genere şi a minorităţii bieloruse şi ucrainene în special. Totuşi un corespondent al unui ziar elveţian trimite vestea că ultimele măsuri ale Rusiei nu trebuesc interpretate în sens ameninţător. Articolul acesta e trâmbiţat la toate posturile de radio. Lumea crede.

Duminică, 17 Septembrie. Uluire: la ora 6 dimineaţa, trupele ruseşti pătrund în Polonia, trecând frontiera în toată lungimea ei. Polonii opun slabă rezistenţă, iar Ruşii înaintează vertiginos. Motivul invocat de guvernul din Moscova: statul polon din cauza înfrângerilor suferite e în descompunere; un guvern polon nu mai există, practic vorbind, şi el nu se găseşte nicăeri. Minorităţile bielo-ruse şi ucrainene, lăsate pradă hazardului, trebuesc protejate. Cam acestea cuprinde şi textul notei ruseşti înmânate ambasadorului polon la Moscova la ora 5 dimineaţă, după orariul nostru. Ministrul de externe al Rusiei, d. Molotov, ţine un discurs în care vorbeşte de datoria naţională de a interveni pentru a ajuta „pe fraţii bielo-ruşi şi ucraineni". dar şi pentru a da poporului polon „o viaţă liberă şi paşnică". Totodată anunţă toate statele cu care Rusia are relaţii diplomatice că armata roşie se va opri de îndată ce-şi va îndeplini misiunea de luare sub protecţie a minorităţilor amintite, republica rusă continuând a rămânea neutră în desfăşurarea ulterioară a conflictului angajat. România primeşte şi ea o asemenea notă.

Lumea continuă însă a întreba dacă intervenţia rusă a fost sau nu prevăzută la încheierea pactului de neagresiune ruso-german şi dacă Germanii au fost anunţaţi de mai înainte de Ruşi şi de acţiunea lor în Polonia sau au fost şi ei surprinşi. La Londra se întreabă dacă faţă de noul eveniment e necesară sau nu convocarea Parlamentului, înainte de Miercuri, când fusese fixată. La Paris se spune că acţiunea Rusiei nu constitue nici o surpriză. In ambele capitale se evită însă a se preciza dacă e cazul sau nu să se declare războiu şi Rusiei, care a încălcat teritoriul unui aliat. Ambasadorul polon la Londra şi Paris dezminte afirmaţiile d-lui Molotov cu privire la situaţia guvernului polon. Totuşi agenţia oficială engleză „Reuter" spune că lipsesc ştiri directe dela guvernul polon şi că există şi îndoială asupra locului unde se află el. „Dacă a trecut în România, este evident că el nu poate funcţiona şi nici nu poate continua să existe, dacă se află într'o ţară străină", afirmă agenţia. Se vede în asta intenţia de a lua drept bună platforma guvernului rus, spre a se evita obligaţia pentru Anglo-Francezi de a declara războiu Rusiei? La Paris se declară că nimic nu dovedeşte, în adevăr, că iniţiativa rusă a fost luată de acord cu Reichul.

Ruşii ocupă la Sud Tarnopol, mai spre Nord Baranovici şi se îndreaptă spre Vilna. Spre seară ocupă şi Colomea.

Germanii anunţă că războiul din Polonia se apropie de sfârşit. Lembergul e încercuit, dar încă neocupat. Varşovia deasemenea. S'a dat un ultimatum spre a se preda capitala în 12 ore. Nu s'a primit nici un răspuns.

Din Polonia se refugiază preşedintele republicii, ministrul de externe, înalte personalităţi oficiale şi însuşi mareşalul Ridz Smigly, comandantul suprem al forţelor polone. Totuşi în punga dela Vestul Varşoviei ca şi în capitală trupele continuă a rezista.

Pe frontul de Vest un avion francez a fost doborît de un avion german.

„Noapte calmă pe tot ansamblul frontului", anunţă comunicatul francez.

Luni, 18 Septembrie. Ruşii continuă înaintarea. Ei au atins la Nord cartierele mărginaşe ale oraşului Vilna, iar la Sud graniţa română. N'au ocupat totuşi orăşelul Kuti spre a da posibilitate de retragere a refugiaţilor spre România. Avioane şi soldaţi au trecut graniţa la noi. Guvernul face apel către populaţie de a da ospitalitate acestor victime ale războiului. Preşedintelui Mosciski i se dă găzduire la Bicaz iar Mareşalului Ridz Smigly la Craiova.

Varşovia continuă a rezista eroic. Lembergul încă n'a căzut, deşi e împresurat de Germani. E ocupat însă Bialystock şi trupele Reichului se îndreaptă spre Brest-Litowsk.

Pe frontul de Vest situaţia e aceeaşi.

Marţi, 19 Septembrie. Trupele ruse au atins graniţa ungară. Ele se îndreaptă spre Lemberg şi nu sunt departe de Brest-Litowsk; au început să ocupe Vilna.

Dar cine mai poate afirma ceva precis, în haosul care s'a produs acolo în ziua de Duminică? Seara, la Danzig, cancelarul Hitler ţine un discurs în care polemizează cu Anglia. Susţine că războiul nu mai are acum obiect, odată Polonia înfrântă. Armatei polone care apără Varşovia i s'a mai dat un răgaz în aşteptarea unui parlamentar care să discute condiţiile de predare. Dar nu răspunse nimeni nici astăzi. Armata germană primeşte deci ordinul să înceapă un intens bombardament. Castelul istoric al regilor Poloniei e distrus complet de bombe.

Mareşalul Ridz Smigly cu suita au sosit cu bine la Craiova.

Alte vase engleze sunt scufundate, dar şi 5 submarine germane.

Pe coasta africană s'a îmbarcat pentru Franţa primul batalion senegalez.

Lituania pretinde să reocupe Vilna.

Miercuri, 20 Semptembrie. Germanii evacuiază Bialystock pentru a fi ocupat de Ruşi. Tot ei se apropie de Brest-Litowsk. Lembergul începe şi el a fi ocupat de Ruşi. Vilna e ocupată. Se discută asupra viitorului regim politic al regiunilor ocupate şi se întrevede intenţia de a se crea o Polonie, ca stat tampon. Generalul Sosnkovski preia comanda trupelor poloneze. Varşovia continuă a rezista; toţi, armată şi populaţie, sunt hotărîţi să reziste eroic. Voevodul Lembergului se sinucide într'un hotel la Muncaci.

Prostologhicon

A fost semnalat la Iaşi un individ care citea *Universul literar*. El a dispărut înainte de a i se putea stabili identitatea. Cazul a produs senzaţie.

*

D. Ovid Densuşianu - fiul, autor al unui roman fără nicio valoare (*Stăpânul*), făcea următoarea vestire: „Versiunea franceză a lucrării de faţă va apare la Paris, în editura „Grasset". Vezi dumneata!

*

Dacă nu facem aici niciodată observaţii asupra articolelor din *Universul literar* şi *România literară*, cauza este simplă: nu le citim!

*

O bună revistă literară, azi dispărută, făcea fără vina directorului ei, care trebuia să satisfacă pretenţiile editurii, o rea asociere a politicii cu literatura. Editura era democratică şi pretindea ca judecăţile artistice să fie îndrumate de acest criteriu. Revista ar fi putut totuşi să profeseze ideile democratice separat şi chiar să arate făţiş simpatia pentru scriitorii democraţi ca oameni fără a introduce judecăţile literare în chestiune şi a turbura progresul artistic prin asmuţirea conştiinţelor. Am arătat ce sărituri politice făcea d. Aron Cotruş. Dar poetul e poet. El trebue judecat în sine. Iată însă cum îl trata revista:

„Aron Cotruş şi-a început cariera de poet în lagărul stângii, alături de mulţimile muncitoare, ale căror nevoi şi aspiraţii le cânta cu atâta talent şi noutate în vers".

Deci când era stâng, Cotruş avea talent. D. Cotruş însă a început să scrie la *Sfarmă Piatră*, revistă de dreapta, cum se zicea în acele vremuri de stângul-dreptul. Pe dată talentul poetului dispăru:

„Aron Cotruş însă nu vrea să piardă nimic din ce-a avut. Vrea să mai rămână poet mare. Pentru aceasta îşi strunéşte din când în când instrumentele. Acestea însă nu-l mai recunosc şi rămân mute".

Iată ce va să zică exagerarea!

*

Din păcate adversarii făceau un abuz de introducere a criteriului politic în literatură şi mai mare! Să ne amintim încetarea bruscă a talentului d-lui M. Sadoveanu pe dată ce acesta luă direcţia unei gazete politice.

*

D. Nichifor Crainic, în acea *Gândire* în care se ia cu atâta vigoare apărarea Esteticii ştiinţifice vorbeşte *Despre artă* în duh creştin, adoptând repede platonismul la ortodoxism. Silogismul fundamental este acesta:

Omul e făptura lui Dumnezeu.
Arta e făptura omului.
Arta e, deci, făptura făptuirii lui Dumnezeu.
Arta e nepoata lui Dumnezeu.

De aci rezultă o mulţime de propoziţii surprinzătoare:

Omul e făptura lui Dumnezeu.
D. Nichifor Crainic e fiul lui Dumnezeu.
Gândirea e nepoata lui Dumnezeu.

Omul e făptura lui Dumnezeu.
Pâinea e făptura omului.
Pâinea e nepoata lui Dumnezeu.

Omul e făptura lui Dumnezeu.
D. Stelian Popescu este fiul lui Dumnezeu.
D. Victor Popescu e nepotul lui Dumnezeu.
Biserica neagră e strănepoata lui Dumnezeu.

Mai clar nici nu se poate!

*

Un singur lucru aş vrea să ştiu dela d. Crainic şi întrebarea este, foarte serios, în marginile Esteticii. Când d-sa zice „făptura", în limba evanghelică, probabil că înţelege „fapta", adică acţiunea. Deci „acţiunea artistică" se face în Dumnezeu întrucât e a unei fiinţe de origine divină. Ar fi greu să aplicăm aci teoria capodoperei, susţinută de d-nii Mihail Dragomirescu şi Tudor Vianu, întrucât cu mare dificultate se pot stabili graniţele între absolutul şi relativul artistic. Un modest cântăreţ al gloriei divine, ba chiar un talentat poet cum e d. Nichifor Crainic, fără geniu, comit şi ei „fapte" artistice. Sunt sigur că d. Crainic nu zice altfel. Dar chiar de s'ar înţelege prin „făptură" procesul artistic împlinit şi tot am o mare nedumerire. Carducci, mare poet italian, ateu, a cântat pe Satana. Deci Satana şi ateismul sunt nepoţii lui Dumnezeu?

*

E cazul de a atrage atenţia autorităţilor bisericeşti, preoţilor şi tuturor iubitorilor de dreapta credinţă că d. Nichifor Crainic este un periculos eretic. Sub aparentul spiritualism (uneori cu argumente foarte corecte) se ascunde un panteism din cele mai păgâne. Una este a fi o creaţiune a divinităţii şi alta a coexista în Dumnezeu sub toate raporturile.

Omul este făptura lui Dumnezeu.
Criminalul este fiul lui Dumnezeu.
Crima este oare ea nepoata lui Dumnezeu?

Omul este făptura lui Dumnezeu.
Pamfletul este fiul lui Dumnezeu.
Pamfletul este oare nepotul lui Dumnezeu?

D. Crainic face eroarea tuturor ereticilor combătuţi de Ireneu în *Adversus haereses*, eroarea panteistică, cu veştminte spiritualiste, a lui Valentin care concepea universul ca un *plerom*, ca o totalitate, înlăuntrul căruia prin sistemul eonilor degradanţi puteai circula dela lumea superioară până la cea inferioară, materială. Creştinismul pune pe Dumnezeu în afara lumii, erezia îl topeşte în ea. După eretici Bine şi Rău, Dumnezeu şi Diavol sunt momente ale aceluiaşi proces. Cum aşa, domnule ortodox Crainic? Fapta mea rea este nepoata lui Dumnezeu? Oare nu presupune religia că Divinitatea exteritorială a dat omului libera determinaţiune, fără a participa la actele sale seculare? Apoi atunci

Omul e făptura lui Dumnezeu.
Arta militară e făptura omului.
Arta militară e nepoata lui Dumnezeu.

Aci, domnule teolog Crainic, este o neînţelegere gravă, prin care d-ta faci din Dumnezeu patronul binelui şi al răului. D-ta interpretezi abuziv pe Platon care confunda *binele* cu *frumosul*. Insă acest frumos era „ideal". Arta este numai meşteşugul, încercarea de a evoca frumosul. Arta nu se poate nicidecum confunda cu binele. Ca făptură a omului, arta poate să exprime invidia, ura, criminalitatea, să fie o expresie a răului etic. Când faci simple imagini lucrul merge, dar a întemeia un sistem al artelor făcând responsabil pe Dumnezeu, asta e prea de tot. Cu toate acestea sunt în articolul d-lui Nichifor Crainic unele idei interesante, de care istoria literară va trebui să ţină seamă.

*

Intre altele, d. Nichifor Crainic scrie: „Căci raiul, aşa cum ni-l imaginăm după puţinele indicaţii biblice...". Savuros! Este aici acea poză scientistă pe care o lua şi d. Nae Ionescu. Raiul există, fiindcă am un document, Biblia, absolut credibil. Nu pot însă spune mai mult despre el, fiindcă eu fiind om de ştiinţă, nu afirm nimic fără suficiente indicaţii. Ei bine, domnule Crainic, am eu indicaţii: Raiul e ca o cramă cu mese întinse, lăutari, etc. Dumnezeu e român şi tot personalul Raiului este curat românesc.

*

Şi acum să ne întoarcem la isprăvile d-lui Adrian Maniu. Nu numai forma are rostul ei dar bine înţeles şi cuprinsul. Când n'ai nicio idee e de prisos a moraliza publicul şi încă într'un stil atât de încălcit. D. Maniu osândeşte pe acele risipitoare care pe vremurile de azi mai cumpără jurnale de mode, pălării şi blănuri (*Universul* din 14 Sept. 1939). Numeşte asta superficialitate! Ba nu! E calm, bun simţ. Dacă femeia ar înceta să cumpere haine, dacă salariatul cu zeci de mii de lei salariu lunar ar înceta să facă lux, strângând banii şi sustrăgându-i circulaţiei, o mulţime de oameni nevoiaşi, lucrători, negustori, ar muri de foame şi de altfel Statul ar pierde. Inţelepciunea acum este: păstraţi ritmul normal, înlăturaţi panica, spre a nu dărâma economia colectivă. De altfel rezultatul articolului d-lui A. Maniu este nebănuit de d-sa. O bătrână mi-a zis: Maică, nu mai iau *Universul*, că banii sunt scumpi. Mă uit pe afiş ori îl împrumut. Un intelectual mi-a declarat că nu mai cumpără cărţi literare. Vremuri grele şi el nu vrea să fie superficial.

*

Iată un text al d-lui Adrian Maniu pe care-l oferim cititorilor spre deslegare:

„Dealungul fronturilor câte zăbrează continentul şi îşi afundă reţelele în mare sau le înalţă spre slăvi—încleştarea că nu se măsoară decât în puteri de nimicire—va răpune mulţi drepţi şi viteji în toate părţile, iar istovirile popoarelor au să răzbată cu degenerarea în procreaţia generaţiilor viitoare".

François Villon, poetul

Urmare din pag. 1

clerici reduşi la un nivel mediocru a inielectualului; tot acestor prelaţi le predă bula papală ca un „tabu" în contra cerşetorimii; gingăşia poetică nu se desminte însă: doreşte un suflet bun chelăresei să hrănească porumbeii fortăreţei. Tot testamentul e în afară de aceasta o alergare, o trecere în revistă a întregului său mediu de viaţă, menţinând pentru fiecare câte o notă de duioşie, de glumă sau de satiră.

Dar dacă F. Villon are în puţinele lui versuri atât de bogată sevă creatoare, nu rareori în aceeaşi culegere de poeme întâlnim vulgarităţi şi obscenităţi care contrastează evident cu versurile de calitate. Şi totuşi e curios dar şi adevărat că şi aceste defecte au rămas cunoscute, versurile au fost citate şi se citează şi azi nu ca versuri bune ci ca reale documente omeneşti. Vulgaritatea villoneană are succes în cluburile secolului XV. „Balade de la grosse Margot" apare ca o frescă de platitudine şi lipsită de estetitm poetic. Calificată însă ca un joc literar, nu copiază viaţa reală a lui Fr. Villon. secolul XV fiind eminamente bogat în simbioza contrastelor. Alături de manierismul „courtois" trubadurii găseau foarte firesc să manifeste în intimitatea unui chef cele mai obscene emanaţiuni poetice.

Villon însă devine prolix. Cu o singură chee şi pe un acelaşi portativ pierde din farmec; succesiunile nu mai sunt originale, ingenuitatea lipseşte. „Ballade des seigneurs du temps jadis" e o repetare în fond a baladei femeilor de altădată, însă mult sub nivelul ei, cu elemente care nu mai evocă tainele unui suflet nostalgic.

E însă spiritul unui muribund.

En l'au de mon trentiesme aage
Que toutes mes hontes j'eus beues,
Ne du tout fol, ne du tout sage...

E cea mai clară analiză şi sfâşietoare destăinuire a unui om sfârşit înainte de vreme, conştient de calea greşită. doritor de pocăinţă. De o candoare inerentă bulevardului interlop, Villon găseşte acea comună scuză:

Necessité fait gens mesprendre
Et faim saillir le loup du bois.

Cu toate astea găseşte cuvinte duioase îmbrăcate de o melancolică supunere mediaţiei pure:

On me retraye corps et ame
Quant sur moi court male destresse.

Universalitatea şi diversitatea spiritului duc la această gamă continuă, fugară de gânduri şi simţiri. Dai vai, scânteia a fost stinsă atât de curând!

Villon va rămâne un model pentru posteritate. Realismul, originalitatea viziunilor unice în literatură, au condus mai târziu la elaborarea unei poezii personale. Incepând cu La Fontaine, urmând apoi după un salt al celui de al XVIII-lea secol,—eminamente intelectual şi apoetic,—Villon a picurat din seva acelui „Je, François Villon" peste condeele fericite ale lui A. Chenier, Vigny. Musset, mai puţin Hugo şi foarte mult peste chinuitele aripi a celor trei simbolişti: Beaudelaire, S. Prudhomme şi Verlaine.

Numai pentru atât Villon merită respectul evului actual şi iertarea pentru faptele lui rele.

G. Isăceanu

BCU Cluj / Central University Library Cluj

OCULTISM

— Despre ierburile magice —

Iată câteva ierburi socotite ca având puteri magice:

Urzica. Ţinută în mână laolaltă cu Coada şoricelului, vindecă frica de fantome.

Melisa sau Iarba stupilor care, aruncată verde împreună cu suc de chiparos în ciorbă, face pe consumator blând ca un miel.

Crinul care, cules sub semnul Leului, amestecat cu suc de laur şi pus la fum, face viermi, care, pulverizaţi şi puşi în hainele cuiva, îl împiedică să doarmă.

Celidonia, care face de neînvins pe cine o poartă asupra sa împreună cu o inimă de cârtiţă. Aviz combatanţilor în actualul războiu!

Horoscop săptămânal

24—30 Septembrie st. n.

| La data stilului vechiu se vor adăuga 13 zile |

24 Septembrie — Viaţă agitată, complicată cu aventuri şi certuri.

25 „ — Carieră notorie. Aplicaţie la studiu. Mare putere de asimilaţie.

26 „ — Scopuri nerealizate, din cauza apatiei, a moliciunii, a resemnării.

27 „ — Lipsă de simţ practic. Carieră greşită.

28 „ — Fire războinică, agresivă. Certuri şi primejdii.

29 „ — Viaţă plină de munci grele, pentru cel care se lasă exploatat şi care se încrede prea mult în alţii.

30 „ — Spirit nepozitiv. Schimbări de situaţii. Prietenii dăunătoare.

Nostradamus

Călătoria din urmă

Vor plânge amintirile în drum
Cum plouă toamna, trist, peste câmpie
Atunci când tu pe ulița târzie
In roche neagră vei păşi prin fum.

Ai vrut să nu fiu singur şi să scriu
Mereu poeme cu destin şi morţi;
Ştiam că 'n suflet taina o să porţi
Cum port tristeţea, serile, târziu...

Acum în noaptea neagră plângi pe drum
Acele doruri albe de-altădată.
Iubirea noastră-a fost îngenunchiată
Prin praful amintirilor, acum.

Pe drumul trist, aceeaşi roche neagră
Să porţi mereu când vii la cimitir:
Am scris zadarnic slove fără şir,
Când toamna nu ştia să mă 'nţeleagă.

Şi-atâtea doruri am închis în vers
Iar noaptea, trist, bătea 'n fereastră.
Te las ca o logodnă în zarea-albastră
Să plângi amurgul care m'a cules.

C. Pârlea

Sonet

Afară plouă iar şi vremea iară
Cu grele braţe sufletu-mi apasă
Şi peste gându-mi întristat se lasă
Acelaşi dor de-o nouă primăvară.

Sunt unii poate, căror nu le pasă
De rostul vremii care-i înconjoară
Şi nu-i încântă clipe când coboară
Amurgu 'n colţ, cu foşnet de mătasă.

De-i zarea 'n depărtări împurpurată,
Ori nouri grei vederea de le-o 'ncurcă,
Amurgul, lor, acelaşi li s'arată.

Pe mine vremea asta mă 'nspăimântă...
Sub frunte vise mii coboară, urcă
Şi gânduri negre sufletu-mi frământă.

Igor Block

Sonetele lui Shakespeare

Urmare din pag. 1

interes psihologic. In dramele lui Shakespeare există o ciudată accentuare a unui tip fizic special: cu ochi negri şi obrazul palid. Romeo este străpuns de „ochiul negru al unei femei" (a white wench's black eye), Biron este scos din minţi de o femeie albă cu o faţă catifelată („a whitely wanton with a velvet brow"). Privind toate aceste aluzii prin prisma nestatorniciei „doamnei întunecate" (dark ladie) din sonete şi având în vedere că imaginaţia dramatică poate face mult, extraordinara creaţie a Cleopatrei cu „infinita ei varietate" (infinite variety) de dispoziţii, cu sensualitatea ei furtunoasă, devine explicabilă numai dacă vedem în ea o amară experienţă a omului, transformată de geniul poetic şi splendoarea dramatică într'un portret nepieritor: „Oamenii nenorociţi sunt legănaţi în poezie şi învaţă suferind ceeace ei învaţă pe alţii în cântec" (Wretched men are cradled into poetry and learn in suffering what they teach in song).

Iată traducerea sonetului XXX:

Când în adunările de plăcută gândire liniştită
Rechem aducerea aminte a întâmplărilor trecute,
Plâng lipsa multor lucruri care le-am căutat
Şi împreună cu vechi dureri o nouă tânguire, risipa dragului meu timp;
Atuncea pot închide-un ochiu, neîntrebuinţat la plâns,
Căci preţioşi prieteni se ascund în noaptea fără sfârşit a morţii,
Şi plâng din nou durerea iubirii celei de mult şterse,
Şi plâng pierderea multor chipuri care au pierit.
Atunci mă pot mâhni mâhnirile trecute,
Şi trist dintr'o durere 'n alta povestesc
Despre mâhnita 'nsemnătate a jeluirilor dintâi,
Care le retrăesc din nou ca netrăite.
Dar în clipa când mă gândesc la tine, dragul meu prieten,
Toate pierderile sunt înapoiate şi grijile iau sfârşit.

Fl. Stoenescu

BIOGRAFIA

KRYLOV

Ivan Andreevici Krylov se naşte în anul 1768, ca fiul unui ofiţer. Anii copilăriei şi-i petrece la Tver, sub oblăduirea grijuliei sale mame, care n'are însă o cultură deosebită. In 1780, pierzându-şi tatăl, e nevoit să intre funcţionar de cancelarie la judecătorie. Peste doi ani e la St. Petersburg, unde e numit după câtăva vreme, funcţionar în cabinetul ţarului.

In 1788, după moartea mamei sale, se dedică cu totul literaturii, în domeniul căreia făcuse încercări încă dela vârsta de 15 ani, când scrisese opereta „Ghicitoarea în cafea" şi altele, lipsite de valoare literară însă. In anul următor editează revista „Poşta spiritelor".. Aici îşi tipăreşte cu mult succes primele lui satire. Dela 1792 scoate jurnalul „Privitorul", care, nu mult după aceea, devine „Mercur St.-Petersburghez". Colaborările lui Krylov la aceste reviste sunt numeroase; ele constau din poezii şi articole satirice, nereprezentând însă ceva deosebit. Krylov scrie cu mult zel comedii ca „Ştrengarii", „Poetul în anticameră". Ceva mai bune ca verosimilitate a caracterelor şi situaţiilor, sunt ultimele lui comedii: „Magazinul de mode", „O învăţătură pentru fiice" şi „Atu-ul", o parodie a societăţii din Riga.

De adevărata lui menire devine Krylov conştient, de abea în 1808, când îşi face debutul pe tărâmul fabulei, cu două imitări după La Fontaine. Datorită entusiasmului cu care Dimitriev, marele fabulist contemporan cu Krylov, primeşte aceste încercări, el continuă să cultive acest gen, pe care îl duce la desăvârşire şi care îi aduce renumele unuia dintre cei mai populari poeţi ruşi. Prima ediţie a celor 23 de fabule apare în acelaşi an. Ediţiile următoare se succed repede una după alta, până în anul 1843, când apare ultima ediţie îngrijită de Krylov, cu aproape 200 de fabule. Prin caracterul lor rusesc, prin naturaleţea lor, prin umorul şi graiul lor atât de pestriţ, „Fabulele" lui Krylov au devenit una din cele mai răspândite şi iubite cărţi populare ruseşti.

In 1811 Krylov e ales membru al academiei din St.-Petersburg. Totodată e numit funcţionar al bibliotecii imperiale.

Până la sfârşitul vieţii sale nu scrie altceva decât fabule.

Krylov, cea mai populară figură a timpului său, moare în 1844 la St.-Petersburg.

*

NOVALIS

Născut în anul 1772 la Wiederstedt, în comitatul Mannsfeld, Friedrich von Hardenberg, acela care avea să se numească Novalis, primeşte o aleasă educaţie dela părinţii săi, adepţi ai comunităţii fraţilor moravi. Această educaţie prin caracterul ei religios influenţează mult viaţa sufletească a poetului. După absolvirea liceului din Eisleben, studiază dreptul la Iena, fiind în strânse legături cu Schlegel şi Fichte.

In 1797 îl găsim audiind la Freiburg cursurile celebrului neptunist Werner, fondatorul geognosiei. Nu numai partea poetică a vieţii de minier îl atrage pe Novalis la mineralogie; mai mult de cât aceasta îl impresionează acel farmec plin de mister, care înnimbează luptele şi coordonarea forţelor din timpul formării pământului. Pe acestea vrea el, poetul, să le zugrăvească şi să le tălmăcească în gigantice tablouri.

Dar în acelaşi an îşi pierde logodnica în vârstă de 14 ani. Poetul mâhnit se îndepărtează de ziua luminoasă şi sgomotoasă şi slăveşte în mistice imnuri măreţia nopţii. Toată opera lui e învăluită de această diafană lumină crepusculară. In „Imnuri închinate nopţii" se întrezăreşte dorinţa poetului de a-şi urma cât mai curând iubita. Dar de data aceasta „puterea lumească" învinge, căci la Freiburg îi surâde o viaţă plină de nădejdi, alături de soţie, fiica unui minier.

Ca profesor de mineralogie la Weissenfels, se alătură romanticilor Schlegel, Tieck ş. a.

Un om de o rară curăţenie sufletească, un visător teosof, cu drept cuvânt supranumit

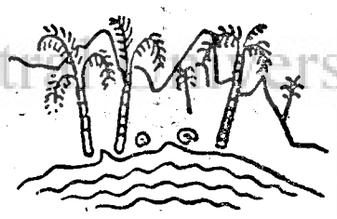

„profet al şcoalei romantice", Novalis ţine mai mult decât oricare romantic să contopească într'una viaţa şi poezia, ştiinţa şi religia.

Romanul său „Heinrich von Ofterdingen", rămas din nefericire neterminat, trebuia „să cucerească lumea, străbătând toate epocile, stările, clasele sociale, profesiunile şi ştiinţele". Totul avea să fie o apoteoză a poeziei. Intr'adevăr „Ofterdingen", a cărui „albastră floare" a poeziei, căutată prin orient şi occident, în întunecimea munţilor şi în strălucirea serbărilor, în iubirea neprihănită ca şi în lungile pelerinaje, a devenit emblema întregului romantism. Este primul dintr'o întreagă serie de romane.

In 1801 e numit într'o înaltă demnitate în Thüringen. Dar cum era o fire bolnăvicioasă, moare nu mult după aceasta, în mijlocul speranţelor şi al vastelor sale planuri poetice.

S. Edvorov

Cronica mizantropului

Aprovizionarea

Toată presa constată scandalizată goana după aprovizionări a burgheziei noastre. Mă uit în stradă în vreme ce scriu acest articol şi ce văd? Zeci de camioane descarcă în faţa caselor mormane de lemne. Fenomenul se petrece de altfel în fiece toamnă, numai foarte puţin mai moderat. Am observat că mai toţi cumpără mai mult combustibil decât le trebue, lăsându-se prădaţi de slugi. Impiegaţi care n'ar da un leu pentru o revistă, ori pentru o broşură vin toamna călare pe camioanele de lemne, vârând fonduri apreciabile în combustibil. Burghezul român înţelege să-şi prefacă iarna casa într'un cuptor în care să poată sta zi şi noapte din pivniţă până 'n pod fără să-l atingă frigul nici la degetul cel mic al piciorului.

Insă lumea mai cumpără acum zahăr, cărnuri, chibrituri şi tot felul de alte mărfuri care nu sunt în fond de prima necesitate. Presa crede că Românul face asta pentrucă nu poate să renunţe la confort, ceeace în parte e adevărat. Esenţiala cauză este alta şi lucrul s'a verificat în fostul războiu. Burghezul român are structura unui parvenit înfricoşat că s'ar putea să fie surprins într'o situaţie care să-i producă ruşine. Ce te-ai fi aşteptat să auzi în Moldova refugiului, în acea Moldovă care hrănea destul de mulţumitor atât norod româno-rusofranc?

— S'a împuţinat zahărul!

— Nu mai este cafea!

— Nu mai găsim carne!

— Nu mai avem stofă, pânză!

— Să răbdăm şi noi, că doar n'o să dureze o sută de ani!

Cam aşa ar fi trebuit să decurgă convorbirea, însă ea avea alt curs.

— Nu găsesc nicăiri o bucăţică de zahăr!

— Ba eu am, mi-a procurat o rudă sus pusă o cutie.

— Nu mai pot să găsesc o bucăţică de carne!

— Ba eu, slavă Domnului, am dat o groază de bani, dar mi-am procurat dela ţară.

— Mi s'au rupt hainele, n'am ce mai pune pe mine.

— Ba eu am pe cineva la Ministerul de Industrie şi Comerţ care mi-a dat zece metri de doc.

Şi nu vă închipuiţi emfaza cu care erau spuse toate aceste lucruri, aerul de sus, comiserativ, tonul importanţei sociale. Să admitem că Geniul rău al Lumii ne-ar aduce vremuri grele şi nouă. Hainele ce ne-au fost bune anul ăsta, pot folosi încă trei patru ani. Se vor roade, se vor lustrui, dar ne vor ţine de cald. Prea multă hrană nu-i trebue unui om matur şi ţara noastră s'a dovedit în stare să hrănească în aşa chip încât mizeria noastră să fie echivalentul luxului din alte părţi. Nimeni nu va muri de foame. Atunci de ce strânge atât zahăr, acela care el însuşi e oprit de doctor să consume dulciuri? Pentru motive de ordin social. Lui i se pare c'ar fi dezonorat dacă n'ar putea replica cui spune că n'are că el are. Una din mândriile burghezului, după încheierea păcii, atunci când toţi povesteau ce-au suferit, a fost să se laude cum el prin prevedere şi înalte relaţii a avut în casă toate bunătăţile din lume, nesuferind de nimic.

Un doctor de spital, civil mobilizat şi firesc asimilat unui grad militar la un spital de Cruce Roşie care funcţiona în faţa unei frumoase biserici din Iaşi, îşi rezervase un maestru bucătar dela un mare restaurant din Bucureşti. Bucătarul arunca zilnic omletele în sus şi se sforţa să gătească mâncările cele mai inedite, disprefuind el însuşi celelalte bucate pe care de altfel le lăsa în seama unui ajutor curăţitor de cartofi. De câte ori avea prilejul dădea câteo masă la care ţinea să uimească musafirii prin raritatea şi abundenţa materialelor.

Un altul tot doctor, picat tot aşa din anonimatul lui la un spital, găsise prilejul nenorocirii spre a face pe seniorul. Slugile umblau după el să întindă pe bănci covoare pentru el şi musafirii lui şi el însuşi într'o straşnică haină de casă se ocupa sportiv cu ocrotirea cloştelor şi căţelelor de rasă cu pui.

Am cunoscut un altul care în acel Iaşi oropsit stătea mereu pe ghimpi şi foarte agasat, ca un Petroniu scârbit de plebe, anunţa că se duce să-şi facă baia zilnică. Altul îşi trăgea disprefuitor pelerina ca nu cumva posibili paraziţi ai interlocutorului să sară pe epiderma sa pură. Niciunul dintre aceştia n'ar fi mărturisit că le lipseşte ceva din bogata hrană zilnică.

Prin urmare de aceea strâng cetăţenii alimente. Mai puţin din prudenţă, căci aceste provizii se vor altera, ci pentru a putea arunca mândri, după trecerea răzmeriţii, această superbă:

— Eu dragă, n'am dus lipsă de nimic!

Aristarc

Indiscreţii şi Anecdote

G. Sion semăna teribil la bătrâneţe cu V. Hugo. Intrând într'o librărie din Geneva să cumpere o carte asupra Elveţiei, librarul îl servi cu o grabă şi un respect care îl mirară. După ce plăti nu se putu reţine de a-l întreba asupra cauzei atâtor politeţuri.

— Pentru un geniu ca Domnia-Ta, Domnule Victor Hugo — zise librarul — aceste politeţe nu vor fi niciodată destul de mari.

Sion îi spuse cine era, dar librarul nu păru a-l crede.

*

Alex. Vlădicescu, autorul, avea în turnee câteva „şlagăre" cu care cucerea publicul cel mai recalcitrant. Pe aria *Colea 'n vale la fântână* cânta:

Că-s româân cu patru mââni
Şiiii n'am teamă de păgââni

în aplauzele frenetice ale Ovreilor dela galerie, mulţumind apoi: „Bârlădenii... tot bârlădeni"...

*

Poetul Şerbănescu avea o trăsurică de mlajă albă trasă de un cal negru în care trecea prin Bârlad spre admiraţia cetăţenilor.

*

Se zice că împrejurarea ce a provocat fuga de-acasă a lui Tolstoi şi i-a grăbit sfârşitul, a fost legătura amoroasă între soţia scriitorului şi compozitorul Taneev. Deşi îndrăgostiţii aveau împreună peste o sută de ani, — luând în consideraţie faptul că aerul curat dela Iasnaia Poliana a avut desigur un efect „binefăcător" asupra nervilor delicaţi ai muzicantului moscovit, — suntem înclinaţi a da crezare bănuelilor autorului *Sonatei Kreutzer* care caşi Dante vedea în artă un Galeotto. Cât despre afirmaţia repetată a contesei Sofia Andreevna din jurnalul său intim, ea nu e consolatoare pentru bărbaţi:

— Sunt curată ca un nounăscut, cu trupul şi cu sufletul". (Ion Rădăuţeanu.)

*

Când Oscar Wilde sosea în provincie să ţină conferinţe despre estetism, sosirea lui era vestită în anunţuri de felul acesta:

El vine!!!
El vine!!!
El vine!!!
Cine vine???
Cine vine???
Cine vine???
Oscar Wilde!!!
Oscar Wilde!!!
Oscar Wilde!!!
Marele estet!!!
Marele estet!!!
Marele estet!!!

*

Se povesteşte că 'ntr'o zi privirile pretenţioase ale lui Oscar Wilde au fost şocate de sdrenţele neestetice ale unui cerşetor, pe care-l vedea mereu dela fereastra lui. Oscar Wilde s'a hotărît să comande pentru sărac sdrenţe ideale şi pitoreşti. L-a luat, l-a dus la unul din cei mai buni croitori ai săi şi l-a îmbrăcat după ultima modă. Apoi personal a făcut semne, unde trebuiau făcute petece simetrice şi armonice.

*

Mahomet obişnuise un porumbel să mănânce boabe de grâu din urechea lui. Apoi convinse pe naivii Arabi că porumbelul era Sf. Duh care-i şoptea poruncile divine. Iată dece întâlnim la Shakespeare fraza: „Mahomet era inspirat de porumbiţă".

*

La începutul veacului al XVII-lea Papa Clement VIII, într'o epistolă specială a îngăduit castraţia ad honorem Dei în vederea procurării de cântăreţi. Precum se ştie, operaţia provoacă subţierea glasului.

*

In timpul lui Shakespeare, la începutul veacului al XVII-lea, invitaţii la masă veneau cu cuţite proprii. Cât priveşte furculiţele, nu existau încă. (Vadim Pamucci.)

*

Se ştie că Mallarmé era profesor de limba engleză, limbă pe care azi nimeni nu se mai îndoieşte că o cunoştea. Provizorul Liceului Fontanes îi făcea la 1876 un raport, din care rezulta că d. Mallarmé comite nişte chestiuni „trăznite, în proză sau în versuri". „Persoanele care citesc — adaogă d. Ch. Legrand, cum se numea ipochimenul submediocru — aceste stranii elucubraţii ale creerului d-lui Mallarmé trebue să se mire că ocupă o catedră la liceul Fontanes." Mai observase că Domnul Mallarmé nu e aşa de tare în limba engleză şi că ar fi bine să se ocupe serios ca să fie „la înălţimea funcţiunilor sale." „Cred—adăoga obscurul cretin — că acest profesor se ocupă cu alte lucruri în loc să-şi vadă de învăţământul şi de elevii săi şi că umblă după notorietate şi fără îndoială după un anume profit în publicaţii ce n'au niciun raport cu funcţiile sale dela liceul Fontanes". Dacă d. Legrand socotea că Mallarmé e un profesor mediocru şi chiar insuficient, în schimb admitea că e un om „bine crescut"

POŞTA REDACTIEI

Alecu Vellea, Cluj: S'a dat fişa la cules şi se păstrează poezia. *N. I. Lz., Buc.:* Cu plăcere, una. *Lt. G. Oriţă, Rădăcineşti:* Aveţi răbdare. Vom pune una la timp oportun. De răspuns acum să ne iertaţi. Vom răspunde mai târziu. *Visător, Buc.:* Vă putem invita să trimiteţi din când în când spre a constata progresele. Astea nu. *V. Ungureanu, Iaşi:* Compuneri aşa lungi nu încap la noi. *N. Bănuţ, T. Măgurele:* Dar cartea în chestie e fără valoare. Trimiteţi orice alte studii. *Marin Marinescu-Mureş, Petriş:* Sunt lucruri bune, dar puneţi-le în versul tradiţional. Nu admitem versul liber. *Pyna Leventin, Bacău:* Căutăm a publica câţi mai mulţi autori şi asta ne împiedică să punem mult din fiecare. *Fl. St., Buc.:* Foarte bine. *G. M. Dr., Iaşi:* Am primit şi a doua scrisoare. Iţi voiu vorbi pe larg în curând. *Saşa Edvorov, Buc.:* Foarte bine. *Duncan Niculae, Buc.:* Vrem să-ţi facem plăcere, dar să dregem puţin compunerea. *I. Vieru, Iaşi:* Voiu examina-o. *Acelaşi:* Primit şi Maculay. Da. *D. Baciu, Unţeni:* Dă-mi puţin răgaz. Voiu răspunde direct. *I. Gorin, Iaşi:* Răspuns direct. *C. Prl., Buc.:* S'au primit şi acestea. *Maior P., Buc.:* Iartă lipsa răspunsului. Voiu avea plăcerea să te invit în curând. *Mircea L., Ploeşti:* Cam anemică.

Rugăm pe toţi cei în cauză să scuze întârzierea răspunsurilor directe. Le vor avea.

Errata

La nr. 88. P. I, c. 7: Mistral! lyre vivante...; (în *Hans Carossa*) c. 3: asta este ceeace-mi lămureşte; c. 4: *Maurepas.* P. II, c. 4: *Wieland*; c. 7: i se întâmpla să-i *cânte* măreţia direct. La *Prostologhicon*, c. 5; r. 9 de jos: fac la *genitiv*, [nu: la *plural*]. P. III, c. 3: *Tschentochau.* P. IV (*Cron. mizantrop.*): Arcangelo Corelli.

Vignetele acestui număr sunt de d-ra Nutzi Acontz şi sunt scoase din volumul de poezii *Cântece din mare* de d. Lt. Comandor N. T. Cristescu.

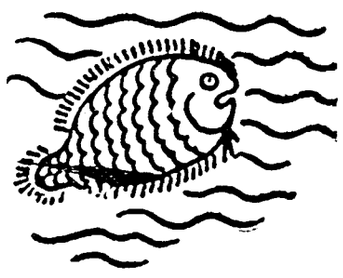

Toată corespondenţa redacţională, cărţile şi revistele se vor trimite d-lui G. Călinescu, strada Aviator Th. Iliescu No. 47, Bucureşti III.

Secretar de redacţie / G. Ivaşcu — Imprimeriile ziarului „Iaşul". — Strada Uzinei No. 58 — Telefon 1359 — Iaşi